

natio est, cui contradici non possit, quæ per opera procedit. Etiam si enim innumera verbis philosophemur, si non meliorem, quam illi, vitam exhibeamus, nullum est lucrum. Non enim dictis attendunt, sed facta nostra examinant, et dicunt: Tu prior verbis tuis obtempera, et tunc alios admone. Credibilia mihi sunt facta quam dicta tua. * * * Etiam si hæc non dicant, hæc cogitant et in mente versant. Et hoc impedit, quominus infideles Christiani fiant. Inducamus ergo illos per vitam nostram. Venemur illos per vitæ institutum.”¹ Hoc sibi propositum habeat, non ut hominum laudem, quæ inanis gloriola est, concionibus suis aucupetur; sed ut omnia ad Dei laudem et gloriam, cujus minister est, referat et ab Ipso præmia in cælis reposita expectet. Populi non gratiam aut plausum, sed emendationem quærat. “Non vocibus delectetur,” ait vetus quinti sæculi auctor, “populi acclamantis sibi, sed fletibus; nec plausum a populo studeat expectare, sed gemitum.”²

146. Præclare scilicet suo se munere functum existimet, se felicem, se beatum reputet, si impiorum hominum animis præteritorum criminum odium, metum, ac ruborem incusserit; si spem vitæque melioris propositum desperantibus instillaverit; si jurgia, dissidia, lites, odia restinxerit, Deoque et invicem inimicos reconciliarit; si frequentiore et sanctiorem sacramentorum usum invexerit; denique, si nonnullos, ac vel unum quidem, fœda Dæmonis servitute liberarit. Quod si etiam labores exiguis aut omnino nullus fructus sequatur, ne animo ac spe cadat, nec labori parcat. Qua de re præstat iterum audire præclarum illud eloquentiæ sacræ lumen et ornamentum, Chrysostomum: “Etiam si hodie non persuaseris, cras persuadebis; etiam si nunquam persuaseris, perfectam habebis mercedem. Etiam si non omnibus persuaseris,

¹ In Ep. I. ad Cor. Hom. III., § 5, Ed. Montf. X., 21, 22.

² Julianus Pomerius, De Vit. Contempl., Lib. i., Cap. 23, inter Opp. Prosp. Aquit.

ex multis paucos attrahere poteris; quandoquidem Apostoli non omnibus hominibus persuasere, omnes tamen alloquuti sunt, et de omnibus mercedem habent. Non enim ab exitu recte factorum, sed a mente recte operantium, coronas decernere Deus solet. Etiam si duos jeceris obolos, accipit; et quod erga viduam fecit, hoc et erga doctores operatur. Ne autem, quia non potes orbem terrarum servare, paucos despicias; neque ex magnorum desiderio a minoribus te abstrahas. Si centum non potueris, decem cures; si denos non possis, ne quinos spernas; si quinos non possis, ne unum despicias; si unum non potueris, neque sic animo deficias, nec quæ penes te sunt cohibeas.”¹

CAPUT VI.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

147. “Nihil est,” ait Concilium Tridentinum, “quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Cum enim a rebus sæculi in altiore sublati locum conspiciantur; in eos, tanquam speculum, reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur. Quapropter sic decet omnino Clericos in sortem Domini vocatos vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus nil nisi grave, moderatum, ac religione plenum præ se ferant; leviam etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant.”²

148. Clericos a cæteris non solum statu ac conditione, sed etiam veste distingui oportet. Verum quidem est, quod

¹ Loc. cit., pp. 22, 23.

² Sess. xxii., de Ref., Cap. 1.

sapienter monet Sanctus quidam Pontifex, eos esse “discernendos a plebe vel cæteris doctrina, non veste; conversatione, non habitu; mentis puritate, non cultu.”¹ Neque tamen sanctissimus ille vir censendus est hisce verbis habitum corporis exteriorem, qui clericum deceat, improbare. Magnam enim habet utilitatem; cum non solum animi munditiam morumque honestatem significet, sed etiam ad has servandas non parum conferat. Etenim Clericis perpetuo in mentem revocat, quod sponte susceperit vitæ sanctioris institutum; et plurimas in vitia labendi occasiones arcet amovetque. Itaque volumus, ut Ecclesiæ legem servant, domique agentes vel in templo, veste talari, quæ Clerico propria est, semper utantur. Cum foras prodeunt muneris vel animi recreandi causa, vel in itinere, breviori quadam indui liceat, quæ tamen nigri coloris sit, et infra genua producat. Venustiores quasdam et elegantiores vestium formas, quæ novæ in dies inveniuntur, aspernentur et respuant; cum vel graviores inter sæculares homines ab istis abhorreant. Memores tamen sint dignitatis suæ; neque vestitu et habitu horridos et incultos se præbeant. Monet S. Carolus, eximius ille disciplinæ sacræ restitutor et vindex, “ne in habitu clericali aut studiosius exquisita cultus elegantia, aut nimis abjecta negligentia et affectatæ sordes appareant.”²

149. Duo hac de re prædecessorum nostrorum decreta adjicimus:

Sacerdotibus omnibus curandum est, ut veste talari et superpelliceo in omni sacro munere obeundo utantur. Iis etiam vehementer commendamus, ut vestem talarem constanter, quatenus fieri possit, gerant: quod si eam induere peculiarium rerum adjuncta non sinant, ipsis omnino injungimus, iis tantum uti vestibus quæ suo congruant ordini, scilicet, quæ

¹ S. Cælestinus I. Ep. ad Epp. Prov. Vien. et Narb., Cap. 1, in Coll. Conc. Ed. Hard. I., col. 1259.

² Acta Ecclesiæ Mediolanensis. Lugduni, 1682, fol., Tom. i., p. 17.

nigri sint coloris, et omni inani ornatu careant, sintque ab omni mundana vanitate prorsus alienæ.¹

150. Quoniam uniformitas etiam in rebus minimis maxime optanda Ecclesiæ semper visa est, statuimus superpelliceum esse debere modestum, decorum, et sacris functionibus conveniens. Statuimus etiam, ut biretum, cum episcopis singulis visum fuerit morem illud gestandi in suas dioceses inducere, Romano bireto sit conforme.²

151. Comam et barbam studiose, aut laicorum more, ne nutriant.³ Comam alere sæpius a Synodis vetitum est.⁴ Barbam Clericorum promissam nuper damnavit Pontifex Pius PP. IX.⁵ Ecclesiasticis omnibus hac in re morem Romanæ Ecclesiæ, tanquam normam sequendam, mandamus.

152. Ubi cumque fuerint, sive iter agant, sive per vias deambulent, sive sermones inter se vel cum sæculo deditis misceant, tum incessu et gestu, tum vultu ipso et voce, modestiam quæ decet ac gravitatem præferant. Nimiam vocis elationem, risum immodicum, scurriles jocos, quidquid denique animi haud bene compositi indicium est, summo studio devitent. Verba liberiora, procacia, impia, ne aliorum quidem dicta referendo, proferant; alios ea proferentes, si aliter nequeunt, ore ac vultu reprimant coerçantque.

153. Ludis scenicis, spectaculis, choreis ne intersint.⁶ Ab omni vitæ venationis genere se abstineant.⁷ Medicinam et chirurgiam, nec lucri gratia nec charitatis specie, exercent. Qua in re districte servanda præcipimus ea, quæ a Benedicto XIV. statuta sunt.⁸ Clerici arma ferentes Ecclesiæ lege

¹ Balt., 26.

² Ibid., 31.

³ Acta Ecclesiæ Mediol., loc. cit.

⁴ Inter cæteras vide Conc. Carthag. iv., an. 390, Can. 44 in Conc. Collect. ed. cit. i., col. 982; Capit. S. Mart. Braccar., an. 572, Can. 66, op. cit. Tom. iii., col. 398; Conc. Rom. sub Zach. Papa, an. 743, Can. 8, ibid., col. 1929. Cf. Decret. Can. 21, dist. 23.

⁵ Vid. Epistol. Rdmi. Archiepiscopi Neocæsar. Nuntii Apost. apud aulam Bavar. ad Episc. Frisingo-Monacen. A. D. 1863; in Appendice.

⁶ Acta Eccles. Mediol. i., 18.

⁷ Ibid., Cf. Ben. XIV., de Syn. Dioc. xi., Cap. x., 6-10.

⁸ De Syn. Dioc. xiii., Cap. x., 2-11; in Appendice hujus Concilii.

excommunicantur.¹ Qui militiæ nomen dant, fiunt irregulares, et in Jure Canonico præcipitur, ut “tanquam sacrorum canonum contemptores et Ecclesiasticæ sanctitatis profanatores proprii gradus amissione mulctentur.”² “Clericorum arma sunt orationes et lacrymæ. Idcirco edicimus, ne Clerici arma cujusvis generis ad offensionem vel etiam ad defensionem ferant, * * * * nisi forte extra civitatem suspectis locis iter eis faciendum sit.”³

154. Nonnulli sunt ludi, qui, licet privatim et domi fiant, Clericum tamen dedecent. Alii sunt, in quibus aleæ quidem, et *chartæ*, quas vocant, pictæ adhibentur; verum, quatenus animum honeste recreare et oblectare possint, a sacris canonibus non vetantur. Ludos igitur Clericus fugiat illicitos; licitis sic utatur, ut ne per excessum aut scandalum illiciti fiant. Qua in re hæc statuit Concilium Baltimorese I.:

Evitent diligenter sacerdotes omnem illicitum ludum: atque etiam ab omnibus quibuscumque ludis abstineant, etsi in animi diversionem, qui scandalo esse possint.⁴

155. Tribunalia profana negotii aut litis causa temere ne adeant. Ubi cum homine etiam sæculari et de rebus temporalibus difficultas oritur, ne quemquam in jus vocent, aut vocati sponte se sistant, nisi res aliter componi nequeat. Ecclesiæ vero honorem temnit et sacros canones conculcat, quicumque personæ Ecclesiasticæ vel Religiosæ, de rebus quæ ad forum ecclesiasticum pertinent, coram profano iudice litem intenderit. Quo spectat decretum, quod sequitur, a prædecessoribus nostris latum:

156. Cum grave fidelibus oriatur scandalum, et ecclesiastico ordini dedecus, dum causæ ecclesiasticæ ad civilia deducuntur tribunalia, hortamur omnes, quorum interest, ut controversias inter eos forte orituras de rebus vel personis ecclesiasticis,

¹ Cap. 2, de vita et hon. cler.; Clement. i., § adversus, de vit. et hon. cl.

² Cap. Quicumque, xxiii., qu. 8, et Can. 5, dist. 50. Cf. Ben. XIV., Inst. Eccl., 101.

³ Acta Eccl. Med. loc. cit.

⁴ Balt., 27.

amicè componant, vel saltem iudicio episcopi submittant. Quod si ecclesiastica vel religiosa utriusque sexus persona, aliam personam ecclesiasticam vel religiosam utriusque sexus coram civili tribunali temere citaverit de re juris strictè ecclesiastici, noverit se in censuras a jure latas incidere.¹

157. Sacerdotem, qui Pauli monita² oblitus, Deo ac mundo simul militare vult, divitiis inhiat, seque ideo negotiis sæcularibus immiscet, non eadem quâ antea, frui libertate, non eadem vi et efficacia, quâ opus est, pollere in laicis admonendis vel reprehendendis, experientia compertum est. Præterea, ut minitatur Apostolus,³ jam in eo est ut incidat “in tentationem et in laqueum Diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem.” Itaque quo longius ab hisce Diaboli insidiis Clerici removeantur, omnemque apud sæculares homines avaritiæ notam effugiant, Canonum præcepta renovantes, edicimus, ne rerum bonorumve quorumlibet, aut pecuniæ, mercaturam faciant; ne quæstuosas suo nomine, vel sub alieni nominis involucro negotiationes exerceant; ne aliena prædia lucri causa conducant; ne pro aliis fide jubeant; ne aliorum in negotiis procuratores, inconsulto Episcopo, fiant; ne cujusvis curam ac tutelam, præterquam suorum, nisi Episcopo consentiente, suscipiant.⁴

158. Ut suus clericali statui servetur honor et dignitas, vetamus ne sacerdotes inter concionandum, vel occasione concionis, vel quovis alio prætextu, e suggestu vel altaris loco, de suis redditibus, honorariis, stipendiis, collectis Dominicis,

¹ Balt., 45.

² II. Tim. ii., 4.

³ I. Tim. vi., 9.

⁴ Vide totum Tit. de Vita et Honestate Cler.; Can. 9, dist. 88; 6, xiv., qu. 4; Clement. I., § adversus, de v. et hon. cler.; Conc. Nicæn., Can. 17, in Conc. Coll. ed. cit. i., col. 435; Conc. Arelat., Can. 11, ibid., col. 265; Can. Apost. 44, ibid., col. 38; Acta Mediol. Eccl. loc. cit.; Ben. XIV., in Const. Apostolica, 25 Febr., 1740; Clem. XIII., in Encycl. Cum primum, 17 Sept., 1759, (in Bullario Pontif. S. C. de Prop. Fide, Romæ, 1841, Tom. iv., p. 13.) In hac Encyclica, Pontifex innovat confirmatque omnes prædecessorum suorum et SS. Canonum hac de re sanctiones; Episcoposque obsecrat, ut in delinquentes inquirent et animadvertant. Ibid., §§ 4, 5.

aliisque hujusmodi ad populum sæpe sæpius verba faciant, queranturque, quasi non satis ampla, aut justo minora essent. Dedecet enim hoc ministrum et locum sacrum, vim omnem et efficaciam prædicationis elevat, animumque prodit habendi cupidum, et de iis omnibus quæ gentes inquirunt,¹ sollicitum nimis et anxium. Neque hujusmodi querimoniam sine adstantium, inter quos non raro sunt A catholici, rubore, stomacho, et scandalo audiuntur.

159. Reprobamus quoque et damnamus eum, qui haud paucis in locis inolevit, morem deponendi apud sacerdotes pecuniam, ea lege ut fenore aucta stato tempore recuperetur. Hinc enim, ex nonnullorum imprudentia, facile oriuntur malæ suspiciones, jurgia, rixæ, lites, calumniæ denique, non sine gravi fidelium offensione et sacri ordinis dedecore. Præcipimus itaque, ne quis hujusmodi deposita in posterum accipiat, ne eo quidem prætextu, quod sint in Ecclesiæ temporale bonum, opera misericordiæ aliosve pios usus convertenda, nisi prius Episcopi venia in scriptis concedenda habeatur.

160. Clericos omnes in Domino hortamur, ut hujus mundi, cujus figura præterit, rebus ac bonis utantur, quasi non utentes;² neque velint operam, laborem, curas, tempus auro pretiosius in opibus comparandis consumere, quas mors brevi rapiet, aut, si propinquis obtigerint, improbi hæredes et disincti nepotes, nullo Ecclesiæ aut Religionis bono, maximo ipsorum detrimento ac crimine, cito disperdent ac dissipabunt. Eas potius longe meliores verique nominis divitias cupiant amentque, quæ in cælo repositæ sunt apud Deum, quem olim, dum clero adscriberentur, in partem et hæreditatem suam in æternum elegerunt.³

161. Episcopus modesta mensa ac frugali victu contentos

¹ Matth. vi., 32.

² I. Cor. vii., 31.

³ Ps. lxx., 11; et Pontif. Rom. in Ord. Clerici.

esse jubet Concilium Tridentinum.¹ Quod etiam de Parochis aliisque clericis, qui proprias domos habent, intelligendum est. Mensam tamen aliquando lautiolem instrui ob festos, qui interdicant, dies aut hospitio invitatos, nil vetat. Caveant tamen omni studio, ne corda eorum et conscientiam graventur crapula et ebrietate.² Ebrietatem Chrysologus³ vocat "in alio crimen, in sacerdote sacrilegium; quam ne auditu quidem attingere debet, ne, qui est forma virtutum, vitiorum inde fiat et inveniatur exemplum." Et sane fieri omnino nequit, ut Sacerdos huic vitio deditus officii sui sacra munera exequatur; quemadmodum ait Isaias:⁴ "Sacerdos et propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt judicium." Hinc eam non solum quasi "fomentum libidinis et incentivum insaniam," sed etiam tanquam "venenum sapientiæ" damnat Ambrosius.⁵ "A crapula et ebrietate" statuit Concilium Lateranense sub Innocentio III. "omnes clerici diligenter abstineant; unde vinum sibi temperent et se vino; nec ad bibendum quisquam incitetur, cum ebrietas et mentis inducat exilium et libidinis provocet incentivum. * * * * Si quis super his culpabilem se exhibuerit, nisi a Superiore commonitus satisfecerit competenter, a beneficio vel officio suspendatur."⁶ Juxta Canones Apostolicos, "Episcopus aut Presbyter aut Diaconus ebrietati deserviens, aut desinat, aut certe damnetur."⁷ Concilium Agathense, dum pœnas clericis ebriosis irrogat, monet hoc vitium esse in clericis cæterorum omnium fomitem atque nutricem.⁸ Quod de libidine potissimum, illa scilicet membro-

¹ Sess. xxv., de Ref., Cap. 1.

² Luc. xxi., 34.

³ Serm. xxvi. et xxxvii.

⁴ Is. xxviii., 7.

⁵ De Elia et Jejun., Cap. 16.

⁶ Can. 15 in Conc. Coll., ed. Hard., vii., col. 32, 33.

⁷ Can. Ap. 42 (ex interpr. Dionys Exig.) in Conc. Coll., ed. Hard. i., 38.

⁸ Can. 41, an. 505. Op. cit., ii., 1002.